

Parlament, vlada, zaščita

V času vladnih kriz misel večkrat po-
leti v tiste neizdelane načrte zakonodajne
oziroma izvršne oblasti, ki so prav zaradi
nastalih težav in situacij nekako spet na
začetku svoje neprehojene poti. Prav to je
primer naše zakonske zaščite, ki je do se-
daj še nobena vlada ni pripeljala v pristan.
In zdaj smo spet v enem izmed teh tren-
utkov v političnem življenju države.

Pred parlamentom leži cela vrsta za-
konskih predlogov, ki zadevajo problem je-
zikovnih manjšin. Tako je v poslanski
zbornici predvsem na dnevnem redu poe-
noten zakonski osnutek za jezikovne oziro-
ma etnične skupine v Italiji, od furlanske
do sardinske, hrvaške, okcitanke, alban-
ske, grške itd. Za to je zakonodajna pot že
precej napredovala, gre še v glavnem za
diskusijo na plenarnem zasedanju zbor-
nice.

Za slovensko manjšino je problem ne-
koliko drugačen. Zakonski predlogi (do se-
daj samo komunistični) so na dnevnem re-
du senata. Socialisti so sicer medtem svoj
predlog vložili v poslanski zbornici, Slo-
venska skupnost pa ga bo morala v krat-
kem času predložiti preko senatorjev manj-
šinskih strank. Krščanska demokracija (ki
ga je predložila v prejšnji zakonodajni do-
bi) ga sicer sedaj ne namerava predložiti,
češ da ga mora predstaviti vlada. V po-
slanski zbornici je tudi predlog poslanca
Liste za Trst, ki pa predvideva le poeno-
tenje v enotno besedilo že obstoječih do-
ločil. (Svoj osnutek ima tudi Proletarska
demokracija).

Vladna kriza je vedno v tem pogledu
negativen element. Sicer je njena rešitev
že na poti, vendar parlamentarno delo v
tem času nekoliko počiva. Če že med red-
nim delovanjem vlade in parlamenta ni
prišlo do bistvenega premika, je seveda v
tem primeru vse še bolj daleč in nejasno.
Kaj potem?

Zadnje čase je bilo kar veliko besed o
tem problemu. Slovenske delegacije so ro-
male sem in tja, viadni in deželni vodilni
predstavniki so dajali svoja zagotovila,
predstavniki matične države so obljubljali
svojo pomoč. Sedaj pa smo spet na mrtvem
tiru. Začeti bo treba znova, vsaj kar zade-
va formalne plati celotnega vprašanja.

Tudi sami lahko še kaj naredimo. Po-
sebnost v samostojnem slovenskem politi-
čnem okviru. Slovenska stranka mora po

dalje na 2. strani ■

Konec nauka o omejeni suverenosti

Kot je bilo napovedano, se je večdnevni
obisk glavnega tajnika sovjetske komuni-
stične partije Mihajla Gorbačova v Jugo-
slaviji končal z objavo skupne »politične«
izjave, za vsebino katere je vladalo pre-
cejšnje zanimanje v mednarodnih krogih.
Vedelo se je sicer, da ta izjava ne bo v ni-
čem spreminjala listin iz leta 1955 in
1956, ki bosta še dalje urejali odnose med
Sovjetsko zvezo in Jugoslavijo in med
cema komunističnima strankama. Izjava,
ki je bila objavljena v petek, 18. t.m., v
Dubrovniku, kjer se je končal obisk Mi-
hajla Gorbačova, vzbuja pozornost, ker po
mnenju nekaterih opazovalcev odpravlja
nauk Leonida Brežnjeva o »omejeni su-
verenosti«
socialističnih držav, ki je prišla
zelo jasno na dan ob sovjetski vojaški za-
sedbi Češkoslovaške v avgustu leta 1968.

Dubrovniška izjava (imenujemo jo tako
zaradi lažjega razumevanja) se na začetku
sklicuje na Helsinško listino in poudarja
pomen »samostojnosti in neodvisnosti ko-
munističnih partij in socialističnih držav
ter njihovih razvojnih smernic«. »Jugoslo-
vanski in sovjetski komunisti menimo —
nadaljuje izjava — da nihče nima monopo-
la nad resnico, zaradi česar tudi izjavlja-
mo, da nočemo nikomur vsiljevati svojih
prepričanj in želimo, da bi se mednarodni

odnosi usmerili v svet, ki ne bo poznal na-
silja, rabe orožja in groženj.«

»Corriere della sera«
v tej zvezi ob-
javlja uvodnik, ki med drugim pravi, da je
vsebinska zgoraj navedenih stavkov zelo jasna in da

Ssk VLOŽILA ZAKONSKI PREDLOG ZA GLOBALNO ZAŠČITO

Konec prejšnjega tedna je bil vlo-
žen v senatu zakonski predlog za glo-
balno zaščito slovenske narodne manj-
šine v Italiji, ki ga je izoblikovala
Slovenska skupnost. Zakonski pred-
log so v sporazumu z vodstvom Ssk
vložili in podpisali senatorji Sardin-
ske akcijske stranke, Union Valdo-
taine in Južnotirolske ljudske stranke.

je ne moremo tolmačiti na različne nači-
ne. Seveda je jasno, da bo le nadaljnji raz-
voj dogodkov pokazal, če je za Sovjetsko
zvezo zares konec »nauka o omejeni su-
verenosti«.

B. Brezigar potrjen za župana

Devinsko-nabrežinski občinski svet je
na seji, ki je bila v ponedeljek, 21. t.m.,
izvolil župana in občinski odbor. Za župa-
na je bil potrjen Bojan Brezigar, občinski
odbor sestavljajo trije predstavniki Kršč.
demokracije, neodvisna svetovalec Tuta in
Certo ter prof. Marinka Terčon od Slove-
nske skupnosti. S tem se je rešila kriza, ki
je nastala pred nekaj tedni, ko so župan
Brezigar in odborniki odstopili, ker je sve-
tovalska skupina socialistične stranke gla-
sovala proti osnutku proračuna, čeprav ga
je tudi sama bila sooblikovala kot ena iz-
med treh komponent večinske koalicije.

Slovenska skupnost in Kršč. demokra-
cija sta pred koncem seje občinskega sve-
ta 14. marca predlagali sestavo program-
ske večine glede na dejstvo, da ni bila
možna sestava nove koalicije oziroma ob-
novitev prejšnje (Ssk, KD in PSI). V ta
namen je dosedanji župan Brezigar tudi

prebral programski dokument, ki je teme-
ljl na dveh izhodiščnih točkah: na uve-
ljavitvi politike sožitja in na skladnem na-
daljnem razvoju celotne občine. Med ted-
nom je bilo več srečanj med predstavniki
zainteresiranih strank, na katerih se je iz-
kazalo, da ni možna sestava večinske po-
litične koalicije. Za programsko večino pa
sta se izrekla dva svetovalec: Igor Tuta od
socialistične skupine in svetovalec Certo,
izvoljen na socialdemokratski listi ter zdaj
pristaš zelenih. Tuta je tudi izstopil iz so-
cialistične stranke. Programska večina je
na ponedeljkovi seji tudi brez težav izvo-
lila župana in odbor. Podžupan je sve-
tovalec Kršč. demokracije Gobbo iz Nabrež-
ne, ki je tudi ohranil odbornišтво za pro-
račun. Svoja dosedanja resorja ohranita
tudi ostala dva predstavnika KD v odboru
(Contento in Bussani), medtem ko je Igor

dalje na 2. strani ■

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 27. marca, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.20 Koledarček; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.15 Mladinski oder: »Barabakos in kosi« (Jože Snoj - Zora Tavčar); 11.00 »Oprosti, ne juriš?« ali prebiranje vsakdana. Radijski satirični kabaret; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Opoldanski radijski tednik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 16.30 Šport in glasba; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 28. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Pregled mladinske književnosti; 12.00 Moskva, zapisi in vtisi petmesečnega bivanja v Rusiji; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Gospodarski tednik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Glasbeni vrtljak; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 15.30 Problemi mladih pod mikroskopom; 16.15 Knjadski mozaik; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klavirski kvartet RTV Ljubljana; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ TOREK, 29. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Od trte do vina; 12.15 Analiza enogastromske ponudbe naše dežele; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 16.00 Gastronomska kultura skozi tisočletja; 16.45 Postni govori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klavirski kvartet RTV Ljubljana; 18.00 Emil Korytko: »Korespondenca z družino«; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SREDA, 30. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Pravljičica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Zdravnik in pacient; 12.00 Namesto molka — besedo njej!; 12.40 Nekaj besed o medu; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Primorska poje; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Od Milj do Devina; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 16.00 Namesto molka — besedo njej!; 16.30 Moda skozi čas; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Flavstiz Klemen Ramovš, oboist Paolo Faldi, čembalist Miklos Spányi ter Irena Pahor — viola da gamba na kaseti baročne glasbe »Musica da camera«; 18.00 Denis Poniž: Srce poezije Simona Gregorčiča; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 31. marca, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Potujmo! Kam, kdaj in kako?; 12.15 Ameriški portret in srečanja; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 15.30 Problem sodobne družbe; 15.45 Glasbeni telefon; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Primorska poje; 18.00 Tigrova duša — spomini na Alberta Pejca; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ PETEK, 1. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Postne pesmi; 8.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Izkustvo film (I.); 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Primorska poje; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: Rišite z nami!; 15.00 Roman v nadaljevanjih: Lev Nikolajevič Tolstoj: »Vojna in mir«; 15.30 »Krivi preroki«; 16.00 Glasbene diagonale; 16.45 Postni govori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Mezzosopranistka Marjana Lipovšek, letošnja Prešernova nagrajenka, v Bachovem Pasijonu po Mateju; 18.00 Kulturni dogodki; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 2. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Koledarček; 7.40 Črnske duhovne pesmi; 8.00 Poročila in deželna kronika; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.40 V prostem času; 12.00 Devin '87; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 »Rožice te Čaninaue«; 15.00 Drugi program. Vodi Peter Cvelbar; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Violinist Stefan Milenković, simfoniki RTV Ljubljana, vodi Anton Nanut; 18.00 »In mirno tavala bi moja Pepka«. Afro-župnijski put-purè brez kon-a ne glave Andreja Merkuja v 13 oddajah; 19.00 Večerni radijski dnevnik.

Nadaljuje se palestinski upor

Na zasedenih palestinskih ozemljih je te dni bila nova splošna stavka, ki jo je proglasila Organizacija za osvoboditev Palestine ob 20-letnici krvavega spopada v jordanskem mejnem kraju Karameh. Takrat so Izraelci napadli palestinsko postojanko, posledica napada pa je bilo 27 padlih Izraelcev, 150 padlih Palestincev in kakih sto padlih jordanskih vojakov.

V številnih krajih je prišlo do napadov na izraelske vojake in do nastopov proti palestinskim demonstrantom. Spet je tekla kli. Smrtna žrtev je tokrat 17-letni Palestinec. Na nekem polju pa so našli izmučeno truplo 22-letnega Arabca.

Nastopi izraelskih vojakov so v zadnjem času še trši. To je posledica umora izraelskega vojaka, ki je bil na straži v Betlehemu in so ga te dni ustrelili v glavo.

Vojska je pred dnevi podrla devet palestinskih hiš, ker so stanovalce obtožili metanja molotovk proti vojakom. Ti imajo zdaj pooblastilo, da streljajo proti ma-

nifestantom, ki so oboroženi z molotovkami.

Izraelsko časopisje meni, da bo ameriški zunanji minister Shultz verjetno znova obiskal Bližnji vzhod v Velikem tednu. Dnevnik »Davar« pa izraža bojzani zaradi kitajske prodaje raket Saudski Arabiji. Tako bi mogle že tri arabske države iz večje razdalje napasti Izraelce: Sirija, Irak in Saudska Arabija.

—0—

Parlament, vlada...

■ nadaljevanje s 1. strani

svojih močeh narediti vse, kar je v danem trenutku možno storiti.

Predvsem tudi formalno kar se da hitro vložiti svoj zakonski predlog, ki naj bo tako poleg onih vsedržavnih strank kot pristno in neposredno ogledalo zahtev in pričakovanj naše narodne skupnosti v deželi Furlaniji - Julijski krajini. Osnutek je že izdelan in nekoliko posodobljen v odnosu do prejšnjega. Zato naj se s primer-no akcijo pri parlamentarcih manjšinskih strank doseže tista potrebna enotnost in skupna politična volja za dosego cilja. Le tako bomo res uspešni in učinkoviti.

a. b.

TISOČLETNICA

POKRISTJANJENJA RUSIJE

Vatikan je prejel uradno vabilo na slovesnosti ob tisočletnici pokristjanjenja Rusije. Kardinal Willebrands je časnikarjem pokazal pismo, ki ga je papež pripravil za slovesnost, obenem pa pristavil, da je zaenkrat vabilo le ustno. Apostolsko pismo papeža »Euntes in mundum« je naslovljeno na ruske kristjane, po Veliki noči pa bo objavljeno tudi apostolsko pismo Ukrajincem.

—0—

Na Severnem Irskem se stopnjuje nasilje. Skupina katoliških fanatikov je zajela dva mlada angleška vojaka in ju linčala. Dogodek še vedno močno odmeva v mednarodni javnosti. Povod za to nepojmljivo nasilno dejanje je dal protestantski fanatik, ki je zalučal nekaj bomb na množico, ki se je udeležila pogreba treh pripadnikov organizacije IRA, katere je ubila angleška policija v Gibraltarju, čes da so pripravljali atentat.

Nemirna Srednja Amerika

Nevarnost vojaškega spopada med Nikarago in Hondurasom se je zaenkrat zmanjšala, začeli pa sta se tudi dve pogajanjima med sandinističnimi oblastmi Nikarague in nasprotniki.

V obmejnem mestecu Sapoja so se začeli prvi neposredni razgovori med sandinisti, ki jih vodi obrambni minister in brat predsednika Ortege, in contrasi, ki jih vodi gverilski voditelj Calero. Kot opazovalca sodelujeta še kardinal iz Managua Obando y Bravo ter predsednik Zveze ameriških držav Soares.

V sami Managui pa so se začela pogajanja med vlado in skupino 16 opozicijskih strank in skupin, ki so dejavne v državi. Za to srečanje so se oblasti odločile šele prejšnjo noč po dolgem oklevanju. Dnevni red ni vnaprej omejen. Opozicija zahteva spremembo 17-ih točk ustave.

Sandinistični napad na contrase pretekle dni se je tako izkazal kot sredstvo, ki so ga v Managui uporabili, da pred pogajanja pokažejo svojo moč. Ameriški predsednik Reagan pa že napoveduje novo denarno pomoč za contrase, ki so v vse večjih težavah.

Bojan Brezigar potrjen za župana

■ nadaljevanje s 1. strani

Tuta prevzel odborništvo za javna dela. Prof. Marinka Terčon je ohranila svoje dosedanje odborništvo (šolstvo in kultura).

Zaradi posebnih razmer v občini je gotovo zelo pomembno, da je bil za župana potrjen Boris Brezigar, ki si je s svojim dosedanjim delom in sposobnostjo pridobil velik ugled, saj se je izkazalo, da je v tem trenutku dejansko nenadomestljiv. Kot slovenski list smo še posebej zadovolj-

ni, da je bil na tako odgovornem mestu, kot je funkcija župana v Nabrežini, potrjen domačin in pripadnik slovenske narodne skupnosti. Mislimo, da se ne motimo, če rečemo, da lahko računa na podporo, sodelovanje in solidarnost širokega kroga naših ljudi ter na razumevanje in sodelovanje tudi mnogih italijanskih demokratov. Ko mu iskreno čestitamo za ponovno izvolitev, želimo njemu in celotnemu odboru mnogo uspehov pri nadaljnjem delu za dobrobit vsega prebivalstva v občini.

Dokument o manjšinskih pravica

Stalna konferenca evropskih krajevnih in deželnih oblasti je 17. t.m. z veliko večino glasov odobrila pomemben dokument o manjšinskih pravicah. Zanj je vladalo veliko pričakovanje, saj ga je omenjeni organizem Evropskega sveta obravnaval že oktobra lani, vendar je kljub trem letom in pol pripravljalnega dela prišlo do ugovorov številnih predstavnikov, tako da se je moralo besedilo vrniti v komisijo, ki ga je deloma preoblikovala. K pripravi dokumenta so bile svojčas pritegnjene same manjšine, in sicer na odmevnih avdicijah, ki sta bili pred leti v Tridentu — predvsem za severno Italijo — in v Strassburgu za manjšine iz vseh držav članic Evropskega sveta. Teh je 21.

Poročevalec, Zahodni Nmec Herbert Kohn, je poudaril, da gre za okvirni dokument, ki ga morajo države članice prilagoditi svojemu položaju. Dejansko je v besedilu pri zahtevi za uveljavljanje določenih manjšinskih pravic državam na voljo tudi več alternativnih rešitev. Vsekakor gre za listino, ki še pogloblja določila nekaterih znanih mednarodnih pogodb in temelji na načelu, da imajo manjšinske skupnosti neodtujljivo pravico, da se izražajo v svojem jeziku tako v zasebnem kot v družbenem življenju. Posamezna poglavja govorijo o rabi jezika, o šolstvu, univerzi, javnih uradih in sodstvu, javni upravi, sredstvih množičnega obveščanja, kulturnih ustanovah in dejavnostih ter o rabi manjšinskega jezika v gospodarskih odnosih ter v družbenem življenju.

Evropska listina o deželnih ali manjšinskih jezikih je že zdaj pomemben dokument, na katerega se lahko sklicujejo manjšine, želja predlagateljev pa gre še dlje. Zaenkrat je stalna konferenca evropskih krajevnih in deželnih oblasti v sklopu Evropskega sveta odobrila besedilo, vendar ga bo zdaj poslala ministrskemu odboru Evropskega sveta, ki naj ga po razpravi v parlamentarni skupščini sprejme kot osnutek mednarodne konvencije, ki naj jo države članice ratificirajo, tako da stopijo določila med pravne norme posameznih držav članic, ki bodo tudi mednarodno obvezane in bodo morale, če bo listina paž sprejeta tudi na tej ravni, vsaki dve leti poročati Evropskemu svetu o izpolnjevanju predvidenih zaščitnih določil.

—o—

ČESTITAMO!

Družini Alenke in Igorja Tuta iz Sesljana se je rodil tretji otrok, ki so mu dali ime Marko. Staršem in sestricama iskreno čestitajo prijatelji in znanci, ki malemu Marku želijo veliko zdravja. Čestitkam in tem željam se pridružuje Novi list.

□

Sovjetski zunanji minister Ševardnadze je na obisku v Washingtonu, kjer skupno z ameriškimi sogovorniki pripravlja novo vrhunsko srečanje med Reaganom in Gorbačovom. Srečanje bi moralo biti konec maja ali na začetku junija v Moskvi.

Iz naše preteklosti

SPREMENJEVANJE PRIIMKOV.

V zadnjem času vprizarjajo vsi italijanski časopisi na Primorskem bučno in nepopustno propagando za poitalijančenje priimkov. Zlasti močno buta valovje preko Istre in Trsta. Duševni očetje tega dela se sklicujejo na zakon o spremembi imen, ki je bil pred časom raztegnjen na naše kraje. Zakon določuje, da se naj spremeni v italijansko obliko, če treba tudi na ukaz, samo priimki, ki so italijanskega izvora. Odmev tega gromenja je odjeknil tudi na Goriškem. Tukajšnje glasilo fašistovske organizacije »La vedetta dell'Isonzo« se je že parkrat bavila s to zadevo. V številki od 10. t. m. ponovno razpravlja o tej stvari in pravi med drugim:

»V vsaki vasi in v vsakem mestu Julijske Krajine se množijo priimki z novimi italijanskimi končnicami. Avgust Turati (glavni tajnik fašizma, op. ur.) je v svojih najnovejših izjavah opomnil v imenu stranke zamudnike in pohvalil tiste, ki so brez pomisleka ubogali.

Mi smo z veliko odkritosrčnostjo morali priznati, da gre poitalijančenje priimkov, ki se vrši v vsej Julijski Krajini z živahno naglico, na Goriškem, nekoliko počasi. Trst, duševno središče Julijske Krajine naj nam služi v opomin: tam so osebe, ki zavzemajo visoka vodilna in odgovorna mesta, hotele s prostovoljno spremeni svoje priimke, čeprav bi bile lahko ohranile radi svoje italijanske preteklosti, morda po pravici, svoja dosedanja imena.

Gorica ne sme ostati v ozadju za ostalimi mesti Julijske Krajine. Fašistovska Gorica, o tem smo gotovi, bo v najkrajšem času porušila zadnje in maloštevilne zapreke in bo dokazala, da je treba brez mehkočutne obzirnosti vrniti starodavno lice družinskim priimkom, ki so vsled pritiskov in vplivov postali barbarski. S tem bo še enkrat izpričala, da so te zemlje po pravu zgodovine, kulture, zemljepisja in narodnosti bile, da so in da ostanejo za vselej italijanske.«

Ko jemljemo na znanje izjave fašistovskega glasila, si dovoljujemo samo pripombo, da bo pri nas spremembi priimkov grda predla. Naša imena so iz dobe, ko so se naši dedje naselili na tem ozemlju. V njih ni nikakih latinskih korenin. Res je sicer, da mnogi odlični predstavniki italijanstva nosijo slovanska imena. To pa samo še bolj podčrtuje resnico, da v naših krajih že dolga stoletja strnjeno prebivajo Slovenci, ki so tudi svojim italijanskim sosedom dali marsikaterega zaslužnega moža.

Nikakor pa to dejstvo ne opravičuje zahteve, da se morajo priimki spremeniti. Sem pa tja se najde sicer tudi med nami kakšen priimek z italijanskim ali latinskim koreninom, toda v tako izginjajočem razmerju, da bi spremenjevanje dovedlo do nedoglednih zmed in gospodarskih neprilik. Uverjeni smo zato, da bodo mero-dajni krogi uvideli neprikladnost te propagande in je ne bodo gnali do skrajnosti.

V lastnem imenu kakor tudi v imenu onih številnih Italijanov, ki s ponosom nosijo svoje, iz slovenščine izviraajoče ime, moramo pa ob koncu ugovarjati, da »Vedetta« označuje naša imena z — barbar-

stvom. Ne bodimo vendar nestrpni. Kdor hoče in ima dobro, iskreno voljo, se vendar lahko vsak dan prepriča, kako smo se mi Slovenci z lastno pridnostjo in brih-nostjo dvignili na tako visoko kulturno stopnjo, da se lahko merimo z drugimi omikanimi narodi.

Goriška straža, 14. marca 1928

ZADEVA PREPRIČANJA.

Manjšinsko vprašanje stopa iz dneva v dan bolj v ospredje in razvema duhove. Ko so ob zaključku svetovnega miru bile vključene številne narodne manjšine v meje drugorodnih držav, je bilo to vprašanje svetovni javnosti skoro nepoznana zadeva, danes pa sili že v središče svetovne politike. Zato ni čuda, če se o tem vprašanju tudi pri nas mnogokrat govori. Bavijo se z njim odlični politiki in vplivni časopisi. Njihove besede nas večkrat razveselijo, pogosteje pa vžalostijo.

Takole slišimo:

— »V dvajsetih letih tu ne bo več Slovencev,« nam je z železno gotovostjo zatrjeval odličen veljak te pokrajine.

— »Treba je izsušiti slovansko močvirje v Julijski Krajini,« piše »Piccolo«.

— »To je naraven zgodovinski proces, da visoko kulturne narodne manjšine in revna ljudstva. V to se morate uživati!« Tako nas je poučeval odličnjak, ki zatrjuje, da je dober katoličan.

Mi pa odgovarjamo po svetem prepričanju, ki smo ga že večkrat zastopali na tem mestu:

Stvarnik, ki nas je poklical v življenje, nam je dal tudi pravico do življenja. Več! Naložil nam je dolžnost, da to življenje čuvamo in branimo. Naša ohranitev je zato zadeva naše vesti, naše duše. Če ne skrbimo za njo, grešimo proti Bogu.

Med darovi, ki nam jih je naklonil Vsemogočni, je tudi naša govorica, naš materni jezik, naš slovenski značaj. Kakor pa moramo skrbeti za naš telesni obstoj, za naše poštenje, za plemenitost našega srca in za razcvit naših duševnih zmožnosti, tako moramo skrbeti tudi za svojo govorico, za svoj značaj.

Kakor ima vsak človek eno samo mater, tako ima tudi en sam materinski jezik. Tudi drugih jezikov se lahko izvrstno nauči, jih spoštuje. Toda en sam jezik je, v katerem živi njegova duša, v katerem se izraža njegov značaj, v katerem je zbrano čustvovanje njegovih dedov — in to je materin jezik.

Kdor zahteva od nas, da ta božji dar in dragoceni zaklad našega duha zavestno zavržemo, zahteva, da postanemo neznačajneži, da delamo proti naravnemu zakonu in svoji vesti.

Mi priznavamo in v polni meri izpolnjujemo državno pravo in državne zakone. Toda za nas katoličane stoji nad tem pravom božje pravo. Od nas zahtevati, naj se odrečemo svojemu jeziku in naj se odpovemo svojemu značaju, bi se ne reklo, odreči se odporu v prid miru, temveč bi se reklo, zahtevati, naj pustimo nekaj, kar je vsakemu značajnemu človeku najbolj drago.

Goriška straža, 21. marca 1928

Pestra publikacija »Primorska poje 88«

Zveza slovenskih kulturnih društev in Združenje Pevskih zborov Primorske prirejata v tem času že tradicionalno pevsko revijo »Primorska poje«. Letošnja izvedba je 19. in tudi letos so organizatorji poskrbeli za izdajo tiskanega sporeda vseh 21 koncertov v posebni brošuri. Publikacija je že vrsto let tudi priložnost za objavo drugih prispevkov, ki govorijo o pevski dejavnosti na Primorskem.

Letošnji uvodnik je napisal predsednik SKGZ Klavdij Palčič. Ivan Silič je prispeval temeljit, čeprav sintetično napisan članek o Srečku Kumarju ob 100-letnici rojstva. Isti avtor je tudi prispeval članek o vlogi primorskih pevcev v Prekomorskih brigadah, še posebej pa izstopa vloga primorskih pevovodij, ki so te zборе vodili in z njimi dosegli tudi velike uspehe.

Tudi letos predstavlja publikacija »Primorska poje 88« štiri zaslužne pevovodje. Ti so: Verjanko Babič, ki je vodil več pevskih zborov na Koprskem, zdaj pa je na čelu mešanega zbora ZDU občine Koper;

Vanda Križaj, ki je delovala na Glasbeni šoli v Postojni; Amanda Jug, ki deluje v Novi Gorici, in še Ivo Kralj, ki od ustanovitve dalje vodi moški pevski zbor Fantje izpod Grmade iz Devina.

Brošura objavlja tudi seznam pevskih zborov, ki v letošnjem letu obhajajo kak jubilej. 110. obletnico ustanovitve slavi Kulturno društvo »V. Vodnik« iz Doline. 90-letnico ustanovitve pa mačkoliansko društvo »Primorsko«, ki je bilo ustanovljeno kot »Pevsko in bralno društvo«. Na Padričah je bilo leta 1898 ustanovljeno »Pevsko in bralno društvo Slovan«, že 30 let pa deluje Moški pevski zbor »Jezero« iz Dobrek. Srebrno obletnico bodo letos slavili Nadiški puobi, dvajsetletnico pa moški zbor »F. Venturini« od Domja. Pred 20 leti je začel delovati v Nabrežini moški zbor »I. Gruden«, ki danes doživlja, upajmo, prehodno krizo, 10-letnico ustanovitve pa letos praznujejo ženski pevski zbor »Tabor« z Opčin, ženska pevska skupina »Stu ledi« z Opčin. Moški pevski zbor No-

vi sv. Anton iz Trsta, ki v bistvu nadaljuje že dolgo tradicijo močanega pevskega zbora v tej cerkvi, ter moški pevski zbor KK Vipava. Lani, leta 1987, pa so svojo 10. obletnico obhajali mešani zbor »Obala« iz Kopra, mešani zbor »Jadran« iz Milj, moški pevski zbor »Meblo« iz Nove Gorice in Moški pevski zbor KUD Karol Pahor iz Pirana.

Vseh 19 let nastopa na »Primorski poje« samo deset moških pevskih zborov, pravič pa letos nastopajo mešani zbor upoko-

»PESEM MLADIH«

Ljubitelji petja so vabljeni na revijo otroških in mladinskih pevskih zborov »Pesem mladih«, ki jo prireja Zveza cerkvenih pevskih zborov v Kulturnem domu v Trstu (Ul. Petrovno) v nedeljo, 27. marca, ob 17. uri.

jencev iz Izole, Komorni moški zbor Izola, dekliški zbor »Soča« iz Kanala, ženski zbor društva upokojencev iz Nove Gorice, ženski zbor Poljubinj, ženski zbor Volče, ženska skupina »Ivan Grbec« iz Škednja ter moški zbor iz Žabnic. Kot gosta sta letos nastopila ženski zbor »Giuseppe Verdi« iz Ronk in ženski zbor »Claret« iz Trsta.

Konec tega tedna bodo koncerti revije »Primorska poje« v Dobravljah, Tržiču, Spodnji Idriji, v Kobjeglavi, na Proseku in v Desklah. Sledil bo enotedenski premor zaradi velikonočnih praznikov, revija pa se bo zaključila s koncertoma 10. aprila v Bovcu in Podnanosu.

—o—

PROTI ZAPRTJU ŽELEZARNE V ŠKEDNJU

Deželni svet Furlanije Julijske krajine je na seji dne 22. t.m. soglasno odobril resolucijo, ki poziva in obvezuje predsednika in deželno vlado, naj nemudoma posreduje pri osrednji vladi v Rimu in ustanovi IRI, da se ne izvede sklep o zaprtju železarne v Škednju. V tej zvezi je prišlo v Trstu do ostrih protestnih manifestacij s cestnimi in železniškimi zaporami, saj več kot tisoč delavcem grozi odpust, medtem ko se gmotna škoda v tem trenutku sploh ne more natančno določiti.

V posegih posameznih deželnih svetovalcev je bila predmet pozornosti celotna politika državnih soudeležb, tako tudi in zlasti ladjedelništvo v Trstu in Tržiču. Soglasno je bilo ugotovljeno, da ima industrijska dejavnost, ki sodi v sklop državnih soudeležb, nenadomestljivo vlogo na Tržaškem in Goriškem, zaradi česar je zapiranje ali krčenje obratov nesprejemljivo. Deželni svetovalci so se tudi izjavljali proti prehajanju teh obratov v zasebno last.

V razpravo je na seji posegel tudi deželni poslanec Slovenske skupnosti Drago Štoka, ki je izrazil svoje veliko začudenje nad ravnanjem osrednjih italijanskih oblasti v Trstu, ki v zadnjih desetletjih izgublja mnoge, pomembne gospodarske postojanke. Po drugi strani prav tako drži — je dejal slovenski poslanec — da je Trst kriv, če Rim doslej ni zagotovil slovenski narodni manjšini globalne zaščite.

PSI in zaščita slovenske narodne skupnosti

Na tiskovni konferenci, ki je bila 21. t.m. v Vidmu, je poslanec Renzulli ob prisotnosti deželnega tajnika socialistične stranke Sara in člana izvršnega odbora Disettija orisal zakonski predlog socialistične stranke Italije za globalno zaščito Slovencev v Italiji. Poslanec Renzulli, ki je tudi član osrednjega strankinega vodstva, je prvi podpisnik, sopodpisniki pa so še parlamentarci Breda, De Michelis in Andò, poleg celotnega vodstva parlamentarne skupine socialistične stranke. Poslanec Renzulli je poudaril zavzemanje stranke za človekove pravice in se spomnil na poseben prispevek pokojnega socialističnega poslanca Fortune. Dejal je, da se je vzdušje v parlamentu spremenilo, kar daje sklepati na pozitiven iztek zavzetosti za oblikovanje zaščitnega zakona.

Renzulli je med najpomembnejše značilnosti predloga vključil posebno pozornost za šolsko vprašanje, ki je temeljnega pomena v okviru obrambe in razvoja slo-

venske kulture in jezika. Važne so tudi vloga vseučilišča, zaščita toponomastike na jezikovno-mešanih ozemljih ter odobritev deželnega zakona za uresničitev ukrepov, ki jih predvideva predlog.

Renzulli se je zavzel, da bi se odslej ne uporabljal več naziv manjšina, ampak slovenska narodnostna skupnost. Zakon o globalni zaščiti Slovencev bo sicer najprej obravnaval senat, ki je že opravil pripravljeno delo. Socialistični predlog pa naj bi bil tudi osnova za usklajevanje stališč z ostalimi strankami. Renzulli je zavrnil ločevanje manjšine po pokrajinah. Deželni tajnik Saro je poudaril, da se bo stranka odločno zavzemala za uresničitev pobude.

—o—

Poverjeni ministrski predsednik De Mita si še dalje prizadeva za izpolnitev naloge, ki jo je prejel od predsednika republike. Kot je sam izjavil, namerava sestaviti koalicijo, v kateri bi bili predstavniki vseh petih strank dosejanje večine

»ZELENI VLAK JE BIL V TRSTU«

Obisk takoimenovanega »zelenega vlaka« bo v Trstu verjetno ostal še dolgo v spominu. Podatki, ki so jih zbrali tehniki te pobude za zaščito okolja, so kar pretresljivi. Pri merjenju hrupa so ravno v Trstu zabeležili najvišje vrednosti v državi, višje torej kot v Rimu ali Neaplju. Gre za ulico Flavia, eno od glavnih vpadnic, kjer se promet ne umiri niti sredi noči. Sredi dneva so zabeležili jakost hrupa v višini nad 80 decibelov, ko je najvišji hrup, ki ga človek brez posledic prenese, 55 decibelov. Zvečer bi se moral znižati na 50, medtem ko znaša 78, ponoči pa na 45, v resnici pa

preseže vrednost 72. Hrup nad 65 decibelov jakosti po mnenju zdravnikov lahko povzroči poškodbe na slušnih organih.

Položaj ni mnogo boljši na področju onesnaženosti zraka. Najvišje količine strupenih snovi v zraku so izmerili na vogalu med ulico Rossetti in drevoredom XX. Septembra. Ministrski odlok iz leta 1983 določa največjo dopustno količino strupenih plinov na 200 enot, tehniki zelenega vlaka so pa zabeležili 16. in 17. marca trikrat višjo koncentracijo. Kot edino možno rešitev nakazujejo zmanjšanje prometa, ki proizvaja tri četrtine teh plinov.

Ob četrtem gledališkem srečanju Alpe - Jadran

Eden glavnih ciljev delovne skupnosti Alpe-Jadran je oblikovanje kulture miru v tem delu Evrope. Tako je dejal na otvoritvenem večeru četrtega gledališkega srečanja Alpe-Jadran v goriškem gledališču Verdi predsednik deželne odbora Furlanije Julijske krajine Adriano Biasutti, ki je dodal, da je osnova te kulture medsebojno poznavanje, vse kar prispeva k njenemu poglobljanju pa je treba podpirati in ovrednotiti. Obenem se je Biasutti zahvalil predsedniku Izvršnega sveta SRS Sinigoju za prisotnost na otvoritvenem večeru, kar je zgovoren dokaz tesne povezanosti, prijateljstva in volje po sodelovanju na vseh področjih med Furlanijo - Julijsko krajino in Slovenijo.

Letošnje četrto srečanje gledališč Alpe-Jadran se je po devetih dneh, ko se je zvrstilo skoraj 20 predstav na obeh straneh meje, končalo včeraj (23.3.) s slovesnostjo v novogoriškem Kulturnem domu. Predstave so bile raznovrstne, dobre, odlične, povprečne in slabe. In vendar so tudi slabe predstave dokazale, da je gledališko vrenje v srednjeevropskem kulturnem prostoru dokaj živo, dokaj bolj sicer na Vzhodu kot pa na primer v Avstriji, saj so prav avstrijske predstave še najbolj razočarale.

Če smo v preteklih letih še lahko bili zadovoljni z udeležbo, je tokrat obračun povsem negativen, vsaj kar zadeva obisk v Gorici. Lepe besede, ki so bile izrečene med otvoritvijo, so torej ostale le na papirju in niso našle konkretnega odziva pri občinstvu. Morda pa si bo morala vsaj del krivde za slab obisk na goriški strani prevzeti občina, ki je bila soorganizator prireditve in ki je poslala lepake v tiskarno, ko se je prireditve že pričela. Tudi sredstva javnega obveščanja so, vsaj z italijanske strani, gledališka srečanja skoraj prezrla. Nič čudnega torej, če je bilo na otvoritvenem večeru v gledališču Verdi poleg predstavnikov oblasti, peščice kulturnikov, lepega števila gostov iz Nove Gorice in drugih krajev Slovenije, le zelo malo goriškega občinstva.

Popolnoma drugačna slika pa je bila na predstavah v Novi Gorici in Solkanu, kjer

**Beri - širi - podpiraj
"NOVI LIST"**

so gledalci še in še polnili dvorane. Pri bodočih izvedbah gledaliških srečanj Alpe-Jadran bo treba vsekakor posvetiti dokaj več pozornosti reklamiranju pobude, ki nudi gledalcu dober pregled nad gledališkim snovanjem ne samo v srednjeevropskem kulturnem, pač pa skoraj celotnem evropskem prostoru.

Sindikalni obisk v Novi Gorici

Domače in prijateljsko je bilo srečanje odbora Sindikata slovenske šole — Tajništvo Gorica — z Zvezo sindikatov iz Nove Gorice. Sestanek, ki je bil v sredo, 9. marca, na Zvezi sindikatov v Novi Gorici, je bil sproščen in stvaren. Na njem ni bilo slišati visokoletečih parol in ciljev, temveč čutiti je bilo voljo po nadaljnjem sodelovanju in spoznavanju.

Pozdravu in uvodnim besedam predsednika občinskega sindikalnega sveta Franca Galeta so sledila razna poročila: Dora Šablon, predstavnica učnega in neučnega osebja v sindikatu (o zahtevah, problemih šolnikov in šolstva); Koglot (z veseljem ugotavlja, da je prišlo do ponovnega sodelovanja tudi na profesionalni ravni); Leopold Devetak, predsednik SSS (predstavi člane odbora in ponazori delovanje sindikata, ki skrbi predvsem za ohranitev in bogatitev šolstva na Goriškem);

Marjan Vončina, tajnik SSS (o šolah in šolskih stavbah na Goriškem).

Ob izčrpnih referatih se je kmalu razvil zanimiv razgovor o kvaliteti pouka, prepogostih in nepremišljenih šolskih reformah, znanju, ki še vedno ni zadostno vrednoteno. Do izraza je prišla misel, da na tej in drugi strani meje — sicer meja obstaja, vendar jo podobna srečanja prebijajo — je živa želja po izobrazbi, spoznavanju in sodelovanju. Predvsem v zadnjih letih postajajo vezi med obema mestoma vedno trdnjša na najrazličnejših poljih, tako da res ima človek kdaj pa kdaj občutek, da se njegovo življenje odvija v starem goriškem prostoru, ki ga ni delila nikakršna meja.

Dobrodošle so bile tudi praktične informacije, ki nam večkrat (tudi po naši krivdi) manjkajo: že občeznano tekmovanje za Cankarjevo priznanje se bo razširilo tudi na področje matematike; letošnje Dijaško obmejno srečanje Primorske bo potekalo v že ustaljeni tradicionalni obliki, organizacijsko pa ga bo vodila Idrija (iz raznih vzrokov ne bodo prisotne italijanske šole); meseca septembra bo Dan prosvetnega delavca, na katerega je bil vabljen tudi SSS.

SI

SKAVTSKO SREČANJE V GORICI

V nedeljo, 20. t.m., je bilo v Gorici že osmo tradicionalno skavtsko športno srečanje. Letošnji športni dan slovenskih skavtov s Tržaškega, Goriškega in iz Koroške je potekal v organizaciji goriških skavtov. Srečanje je bilo na prostem in v novi športni dvorani ob Katoliškem domu v Gorici. Zbralo se je okrog 300 skavtov in skavtinj slovenske narodne skupnosti v Italiji in v Avstriji. O pomembnosti srečanja v okviru utrjevanja prijateljstva in spoznavanja je spregovoril načelnik goriških slovenskih skavtov Mauro Leban.

POSVET O SLOVENSKI PRISOTNOSTI V GORICI

Konzulta za slovenska vprašanja pri goriški občini pripravlja poseben posvet — simpozij o slovenski prisotnosti v Gorici. Za to je pripravila že okviren program, teme predavanj in možne predavatelje. Področja, o katerih bo govora, so raznolika: gre za kulturo, šolstvo, gospodarska vprašanja, obmejno sodelovanje, socialne zadeve itd. Zborovanje naj bi potekalo še to pomlad, možna pa je tudi predstavitev na jesen zaradi bližajoče se volilne kampanje. O vsem bo seveda še odločal občinski odbor. Medtem je konzulta predstavila svoj program stalni svetovalski komisiji za kulturo.

Razpis 18. zamejskega festivala domače glasbe

SKPD »F. B. SEDEJ« in Ansambel »LOJZE HLEDE« razpisujeta 18. zamejski festival domače glasbe, ki bo v Števerjanu 2. in 3. julija 1988.

a) Komisiji, ki ju bodo sestavljali strokovnjaki in predstavniki občinstva, bosta podelili naslednje nagrade: 1. nagrada za 1. najboljšo izvedbo in trofej ansambla »Lojze Hlede« Lit. 1.000.000; 2. nagrada za najboljšo melodijo Lit. 700.000; 3. nagrada za 2. najboljšo izvedbo Lit. 500.000; 4. nagrada občinstva Lit. 300.000; 5. nagrada za najboljšo besedilo Lit. 200.000; 6. posebna nagrada za najboljši zamejski ansambel; b) Komisiji bosta sestavljeni: Komisija za ocenjevanje besedil in Komisija za ocenjevanje glasbe; c) Organizator si prevzame stroške za kosilo, večerjo in prenočišče nastopajočih.

Za ansamble veljajo naslednji pogoji:

1. Na Festival se lahko prijavijo vsi slovenski ansambli, ki gojijo slovensko narodno zabavno glasbo. 2. Skladbi, ki ju bodo izvajali ansambli, morata biti izvirni ter prvič izvedeni na Festi-

valu v Števerjanu. 3. V prijavi morajo biti navedeni naslednji podatki: ime, priimek, datum rojstva, sedanje bivališče vodje in članov ansambla. V dvojezičnem vzorcu, ki se prilaga, pa morajo biti navedeni še naslednji podatki: ime in priimek, kraj rojstva, datum rojstva, ter sedanje bivališče članov ansambla. Podatki morajo biti čitljivi in točni. 4. Ansambli so dolžni poslati: a) notno gradivo v enem vzorcu; b) besedila pesmi; c) izpolnjeno priložno tiskovino »prijava«; d) sliko ansambla; e) dvojezično tiskovino; f) kratko zgodovino ansambla; 5. Ansambli so dolžni sporočiti organizatorjem vsako spremembo v ansamblu; 6. Prijave se sprejemajo najkasneje do 31. maja 1988.

Naslov:

SKPD »F. B. SEDEJ« - ANS. »LOJZE HLEDE« TRG SVOBODE 6
34070 ŠTEVERJAN - SAN FLORIANO DEL COLLIO (GORIZIA) ITALIA

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Prof. dr. Jože Pogačnik predaval na videmski univerzi

V dneh 16. in 17. marca 1988 je kot gost Inštituta za vzhodnoevropske jezike in književnosti na Fakulteti za tuje jezike in književnosti univerze v Vidmu predaval prof. Jože Pogačnik z uševićilišča v Osijeku, kjer je redni profesor. Slušatelj slovenistom, kolegom z inštituta in širšemu krogu občinstva, ki je v velikem šte-

so jo pesniki in pisatelji obravnavali v svojih delih; prikazal različna obdobja, njih značilnosti in povezave jugoslovanskih književnosti z zunanjim svetom, tako vzhodnim tik po vojni, kot odpiranje na Zahod v 50-letih ter sedanje iskanje jugoslovanskih, predvsem pa slovenskih literarnih ustvarjalcev. V drugem predavanju je govoril o Jerneju Kopitarju, o njegovem pomenu za slavistično znanost in o njegovem doprinosu k razvoju slovenskega in slovanskega jezikoslovja sploh ter o novih pogledih sodobne literarne vede na tega velikana romantičnega obdobja.

Po vsakem predavanju se je razvila živahna razprava, med katero so prisotni posegali z različnimi vprašanji in hoteli še marsikaj zvedeti o odnosih med jugoslovanskimi narodi na književnem in kulturnem področju.

Za kroniko naj omenimo, da je prof. Jože Pogačnik prišel v Videm po vrsti predavanj, ki jih je imel v raznih italijanskih univerzitetnih središčih, in sicer v Pisi, kjer je predaval O slovenski književnosti in O Jerneju Kopitarju; v Rimu je govoril o Antičnih elementih v sodobnih jugoslovanskih književnostih, v Veroni pa O sodobnih jugoslovanskih literaturah.

R. Petaros

—0—

Likovna razstava Claudie Raza v TK galeriji

V galeriji Tržaške knjigarne bodo od četrtega, 24. t.m., visela dela Claudie Raza-Floreancig, ki se je že lepo uveljavila na likovnem polju.

Umetnostni kritik Carlo Millič je v spremni besedi razstavi zapisal, da so za »raziskovanje umetniških potencialnosti na področju najintimnejšega bistva gestualnosti živa pričevanja z barvami in motivacijami tehnične izdelave številni listi zadnjega časa: pastelne risbe, nekako na razvojni črti akvarelov iz prve polovice osemdesetih let, ko je bilo življenje še pojmovano »pusto, vznemirljivo«, nato prepojeno z nenehno čustveno napetostjo, romantično-vizionarno, in končno predstavljeno z navidezno nepredvidenih strani ...«

Duo Klopčič-Doležal v Goriškem Avditoriju

Predzadnji Večerni koncert nam je 11. marca predstavil duo klavirja in violine ljubljanskih umetnikov Vlaste Doležal in Roka Klopčič.

Oba sta profesorja na Višji glasbeni Akademiji v Ljubljani in imata torej solidno tehnično-interpretativno podlago. Predstavila sta predvsem skladbe iz slovanske glasbene zakladnice, z izjemo kompozicije Antonia Sgatteronija. Ena najlepših in najbolj osebnih Prokofijevih sonat, Op. 80 v F-molu, je bila nosilni steber glasbenega večera, kjer sta oba izvajalca zablestela, Klopčič s svojim prefinjenim virtuozišmom, Doležalova pa s točnostjo in gotovostjo spremljave.

Sejem Alpe Adria 88

Na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani so v ponedeljek, 21. t.m., odprli 27. mednarodni sejem Alpe Adria. Razstavljalcev je letos 510 iz 16 držav. Poleg tradicionalnih izstopata letos Japonska in Velika Britanija. Vsebinska sejma sloni, kot je že običaj, na sodelovanju med deželami skupnosti Alpe-Jadran, na predstavitvi držav, pokrajin in mest, ki so pobratena z Ljubljano, a prisotnost teh je letos skromnejša, in na razstavi »Človek in prosti čas«.

Trgovinska zbornica iz Trsta, ki ima tako kot Slovensko deželno gospodarsko združenje svoje razstavne prostore v hali B, letos prikazuje računalniški sistem, ki

VEČER DSI V TRSTU

Društvo slovenskih izobražencev v Trstu, Donizettijeva 3, vabi v ponedeljek, 28. marca, na predvelikonočno srečanje s tržaškim škofom Lorenzom Bellomijem. Srečanje bo v Peterlinovi dvorani ob 20.30.

povezuje vse trgovinske zbornice v Italiji. S komplektno predstavitvijo nastopa Slovensko deželno gospodarsko združenje, ki združuje okrog 40 razstavljalcev. Avstrija je prisotna s kolektivno razstavo. Na prostoru avstrijske zvezne zbornice sodeluje vrsta avstrijskih razstavljalcev, katerih poudarek je na turistični ponudbi, športu in rekreaciji. V sredo je bil Dan Furlanije Julijske krajine.

NOVICE

Predstavniki treh avstrijskih glavnih strank (socialistična, ljudska in svobodnjaška) so v dunajskem parlamentu začeli postopek za uzakonitev tako imenovanega koroškega pedagoškega modela. To pa dejansko pomeni konec dvojezičnega šolstva na Koroškem. Obe osrednji slovenski organizaciji na Koroškem odločno protestirata, slovenski poslanec Karel Smolle pa je v parlamentu vložil svoj zakonski predlog o dvojezičnem šolstvu.

Med Iranom in Irakom se nadaljuje tako imenovana vojna mest. Na Teheran še dalje padajo iraške rakete, iranske rakete pa padajo na Bagdad. Veliko žrtev je med civilnim prebivalstvom, materialna škoda je ogromna.

VABILO

bivšim absolventom slovenske Klasične gimnazije v Trstu

Letos poteka štirideset let, odkar so bile po odloku Zavezniške vojaške uprave slovenskemu Državnemu znanstvenemu liceju v Trstu dodeljene klasične vzporednice z objektivnim, če že ne upravno-formalnim statusom klasične gimnazije.

Doslej je klasično maturo absolviralo že na stotine dijakov, med katerimi so se mnogi uveljavili na različnih področjih slovenskega javnega življenja. Iz njihovih vrst je tudi prišla pobuda, naj bi se ta obletnica primerno proslavila.

V ta namen je bil osnovan odbor, ki naj pripravi spominsko publikacijo. To naj bi oblikovali sami bivši dijaki s svojimi spominskimi pričevanji.

Zato so bivši tržaški klasiki vabljeni, da prispevajo za publikacijo sestavek, ki naj odrazi njihov čimbolj doživet in osebni, lahko tudi kritičen pogled na njihova »studia humanitatis«.

Obseg: približno ena razprto tipkana stran.

Rok: 30. marec 1988.

Naslovnik: Državni znanstveni licej »F. Prešeren« (Odbor za spominsko publikacijo) Strada di Guardiella, 13. Trieste - Trst.

Odbor za proslavo 40-letnice klasične gimnazije

vilu prišlo poslušat uglednega gosta, je predavatelja predstavil predstojnik katedre za slovenski jezik in književnost na videmski univerzi prof. Sergio Bonazza.

Prof. Jože Pogačnik je znan literarni zgodovinar, ki se je doslej pretežno ukvarjal s starejšim obdobjem slovenskega slovstva in ga obdelal v vrsti razprav in v Zgodovini slovenskega slovstva skupno s prof. F. Zadavcem. Uveljavil pa se je predvsem kot raziskovalec Stritarjevega literarnega dela; posebej se ukvarja s slovensko književnostjo, ki nastaja zunaj meja Slovenije, to je z zamejsko in zdomsko literaturo. Napisal je tudi več razprav o slovenskih literarnih zgodovinarjih, npr. o A. Slodnjaku, I. Prijateljju in I. Grafenauerju. Njegovo temeljno delo je monografija o Jerneju Kopitarju.

V svojem prvem predavanju o sodobnih jugoslovanskih literaturah je kritično prikazal razvoj književnosti jugoslovanskih narodov po drugi svetovni vojni do danes in tematiko, ki

Sodobno kmetijstvo

»Spoštovati kmetijstvo« - geslo občnega zbora Kmečke zveze

V Prosvetnem domu na Opčinah je bil v nedeljo, 20. t.m., redni občni zbor Kmečke zveze. Osnovno vprašanje, ki je prihajalo do izraza v posegih govrnikov, je bilo razlašanje zemlje. Zato je tudi delo na občnem zboru potekalo pod geslom »Spoštovati kmetijstvo«, kajti podatek, da je bilo na Tržaškem razlaščenih 2.200 hektarov zemlje, kar pomeni 10 odstotkov vse površine pokrajine, pomeni za kmetijstvo veliko obubožanje.

Ob tem osnovnem vprašanju je na občnem zboru bilo tudi govora o specifičnih strokovnih vprašanjih. Glede razlašanja je bil občni zbor mnenja, da bi svetlobni generator pri Bazovici oziroma novi poštni center, ki naj bi stal pri Kolonkovcu, lahko zgradili na zemljiščih, ki niso primerna za kmetijsko dejavnost. Tako predsednik Guštin kot tajnik Bukavec sta omenila to vprašanje in pri tem poudarila tudi narodnoobrambno vlogo, ki jo ima Kmečka zveza.

Živahna razprava je pokazala, da je občni zbor načel pereča vprašanja. To je izhajalo iz misli, ki so jih izrekli predsednik SKGZ Klavdij Palčič, senator Stojan Spetič, deželni svetovalec Slovenske skupnosti Drago Štoka in predstavnik iste stranke Alojz Tul. O vprašanju razlašanja je

spregovoril tudi Alojz Križmančič iz Bazovice, ki je predlagal, da bi na občnem zboru odobrili posebno resolucijo. O razlašanju na Kolonkovcu pa je spregovoril Alojz Debelis, ki je kritično ugotovil, da tržaška občina z brezbriznostjo gleda na to vprašanje. Podobno misel je izrazil tudi predsednik Kraške gorske skupnosti Marino Pečenik.

Na občnem zboru je udeležence pozdravil predsednik Zveze neposrednih obdelovalcev Nevo Radovič, o strokovnih vprašanjih pa sta govorila predsednik Confagricoltori Dante Savorgnan, ki je pozdravil nekatere vidnejše zaključke zadnje deželne konference o kmetijstvu, in tržaški pokrajinski odbornik za kmetijstvo Marcello Čok, ki je omenil posege tržaške pokrajinske uprave v korist kmetijstva.

Člani Kmečke zveze so na občnem zboru soglasno odobrili resolucijo, v kateri uvodoma ugotavljajo, da »je za krizo kmetijstva kriva predvsem politika EGS, ki ne upošteva specifičnega položaja sektorja v posameznih državah članicah«. V nadaljevanju pa Kmečka zveza predlaga, naj dežela odobri ustrezen zakon za učinkovito službo za tehnično in strokovno pomoč kmetijstvu; naj prilagodi instrumente teritorialnega načrtovanja novim potrebam

kmetijstva in ohranjanja naravnega okolja z dosledno zaščito kmetijskih površin; naj pripravi enotno besedilo deželnih kmečkih zakonov, ki naj skrči na minimum ves birokratski postopek v zvezi z deželnim podporami. Posebne napore mora dežela nameniti revitalizaciji manj razvitih območij.

Resolucija se dalje zavzema za rešitev vprašanj kmetijstva na Tržaškem, med drugim naj bi na vsem ozemlju veljale olajšave, ki so v veljavi za gorata področja. Glede sinhrotrona je rečeno, naj ga zgradijo znotraj Centra za znanstvene in tehnološke raziskave, pristojne oblasti in politične sile pa naj bi tudi preprečile, da bi razlastili najboljše vrtnarske površine na Kolonkovcu. Zborovalci so tudi izrazili zahtevo, da se v letošnjem letu organizira konferenca o teritoriju v tržaški pokrajini in reformi socialnega skrbstva in varstva, ki naj bi tudi kmeta postavil na isto raven kot ostale delavske kategorije.

—o—

V zadnjih dneh je kar pet mladih ljudi s Tržaškega izgubilo življenje v prometnih nesrečah. Trije mladi fantje iz Milj so umrli pri nesreči, ki se je iz neznanih vzrokov pripetila na glavni cesti med Trstom in Miljami; dve mladi življenji pa sta ugasnili pri Latisani. Umrla sta dva športnika, ki sta bila namenjena na odbojgarsko tekmo. V njun avtomobil se je zaleto vozilo znamke Mercedes z videmsko registracijo. Oba sta bila dobro znana tudi med slovenskimi športniki.

LEV DETELA

Dunajski valček

13 za izgubljeno preteklost

Roman desetih srečanj in pričakovanj

»Ne vem, zakaj mislite, da moram prav jaz odgovarjati za zgodovinske težave in morebitne napake ... Ne dolžite moje generacije za vse, kar so zagrešili vaši ... in v neki meri tudi moji očetje ... V resnici se moramo sporazumeti ... V svetu sovraštva ne bo mogoče živeti ...«

»Ja, tu imate prav,« je rekel nenadoma milo. »Morda se bova le zedinila ...« In se je zasmejal.

Smejala pa se je tudi stara dama s svojim pločevinastim glasom.

»Ja, Sternberg, ta je poleg gospodarstva podpiral tudi umetnost,« je rekla na živahen način. »Ko smo bili v gradu ob Dravi, sem mu morala zaigrati na klavir ... A bržkone ni mogel biti najboljši nastop ... Saj sem vam že rekla, da se je cesar glede mojega umetništva zares zmotil ...«

Spet se je smejala.

»Od kod poznate družino Sternberg?« me je vprašal tuji prof.

Povedal sem mu, da sem se žc od mladih nog zanimal za nekdanji grad, po drugi strani pa sem se povsem po naključju seznanil z družino tu na Dunaju.

»Z gospo Ano Marijo, kajne?!« — in se je spet zasmejal.

Nisem mu hotel odgovoriti. Pač pa sem prešel v protinapad in ga na zelo odkrit način vprašal o Karlu in njegovem medvojnem udejstvovanju.

»Ah, kaj bi,« je rekel. »Nesrečni Karl je bela vrana med plemstvom. Medtem ko so nacisti mladega moža Ane Marije, majorja Bergerja, ubili po neuspelem atentatu na Hitlerja kot soudeleženca zarote na najbolj barbarski način, se je Karl podal v njihove vrste. Bil je neumen navdušenec! Ne verjamem, da je zagrešil kak zločin. Oče ga je za vedno izobčil. Bojda ga

sploh več ne pozna ... Do smrti in preko groba ... Kolikor vem, je bil pri šesti esesovski armadi, ki jo je vodil Sepp Dietrich. V začetku leta 1945 so se borili proti Rusom nekje na Madžarskem ... Skoraj popolnoma so jih ti uničili, zdesetkali ... Razbitine nemške vojske so se vkopale ob Blatnem jezeru ... Tam je Karl sanjal, da bo skupaj z Dietrichom Hitlerju za aprilski rojstni dan z esesovsko ofenzivo ponovno osvojil naftna polja v Rumuniji ... Krvavo so rabili bencin ... Vsega je zmanjkalo ... Za posamezni top so imeli na razpolago le šest granat na dan ... Saj si lahko mislite ... Ko bi bilo desetkrat več nemškega vojaštva v bojih proti Rusom in zaveznikom, bi bila drugačna muzika in drugačen rezultat druge svetovne vojne ... A hvala Bogu, da ni tako ... Karl je na vsak način skušal reševati Hitlerjevo strahovlado za vsako ceno ... Tozadevno ni poznal pomislekov ... Bil je neumen sanjač ... Prepoln bedastih fantazij o velenemškem svetovnem Rajhu ... Ko je v Münchnu stotnik Gerngross tik pred koncem vojne skušal izvesti politični protifašistični udar, se je Karl pri Dunaju, v še nemškem St. Pöltnu, usedel v avto in skušal priti na željo spodnjedonavskega* »gaulaiterja« Juryja nacistom v Münchnu na pomoč. Ni mu več uspelo ... Jury se je ubil ... Karl se je izgubil v ameriškem uje!ništvu ... Potem je izginil tako rekoč s sveta ... Nič! Potuhnil se je kot mnogi nacisti. In Amerikanci so mu očitno šli na roko! Protikomunistu! Vse tiho je bilo ... Zdaj je baje podjetnik nekje na Nemškem ... Kdo ve ... Ne zanimam se za te življenjske nesreče! ... Ubogi Karl! Poznal sem ga. Bila sva sošolca.«

Prizadeto sem molčal.

Vzunaj je še vedno snežilo, mene pa je zasul snežni plaz neizprosni dejstev in grozodejstev, ki jih v življenjske zgodbe ljudi začrta krutost vsakršne vojne.

Kar oddahnil sem si, ko se je že v precej poznih urah družba začela razhajati.

Tudi jaz sem vstal in se s poklonom poslovil od navzočih, še posebno pa od patra Bernharda. Pravzaprav me je začudilo,

* Nacistični naziv za tedaj prepovedan izraz »Nižja Avstrija«. St. Pölten (70.000 prebivalcev) je danes glavno mesto Nižje Avstrije.

— Si vidu a, Mihec, kaku je lepu pršu Gorbačev obiskat Jugoslavijo?

— E, je velek diplomat. Zmiram prjazn na levo jn desno, se zmiram drži na smeh jn uana glih taku.

— Ma kej rečeš, ke je šou tudi u Slovenijo. De je šou u Beograd se zastope, ke je glavno mesto. Ma pole je šou glih u Slovenijo. Nekamer drgam. Zastopeš ti?

— Se zna, de zastopem. Ke Gorbačev je zdej znajdu, de je treba slišat vse zgonove. Narprej je šou poslušat, kej pravejo u Beogradi ma pole si je mislu, de je treba slišat tudi kej pravejo Slovenci. Jn Slovenija je pej zadne cajte forte u opoziciji. Zdej ke cimprajo novo ustavo so Slovenci strašno kritični. Vse kar rečejo u Beogra-

di je faljeno, je fouš. Jn taku je Gorbačev teu slišat tudi ta zgun.

— Pej kej misleš, de je zatu pršu u Jugoslavijo?

— Posluši: Gorbačev je vidu, de u Rusji ne pridejo nikamor naprej. Zita prdelajo premalo, kar je druge robe je vse sama škartarija, ses tehniko so pej strašno od zad. Je sprevidu, de taku ne more jet naprej jn de je treba začent drugače. Jn je znajdu perestrojko jn glasnost. Če reč, de se lahko govori, de se lahko pokaže na falerje jn de če kašen kej šimfa, de ga ni treba precu zaprt u pržon. Be reku več demokracije. Jn ke u Jugoslaviji so vse pred leti nekej poflikali tisti dogmatični marksizem jn nardili samoupravljanje si je Gorbačev mislu, de je treba videt, kaku je Jugoslovanam ratala njuh reforma. Jn taku je pršu pogledat. Zatu ke jema tudi uan u misleh nekej podobnega.

— Ma je gvišno ostou slabo. Zatu ke Jugoslovani mu, kar se tiče gospodarstva, niso mogli postreč s kašnem optimizmom. Ke so u veliki krizi z inflacijo jn zapufani do grla. Jest rečem, de kadar so bli sami, brez žurnalistov, de so se samo držali za glavo jn vzdihavali.

— Sej jemajo za kej. Vidi ke po celem sveti je marksizem falirau. Kitajci obračajo vre na kapitalizem, u Rumunji jemajo črno mižerjo, na Poljskem jemajo križe jn težave jn tudi tam, kamer se neč ne zna, ne more bet neč bulše. Samo, de ne pestijo pisat.

— Ma znaš, kej je nar slabše? Mi vido, kaku je. Ledje tudi. Sej štrajkajo,

demonstrirajo, krčijo; ma tisti, ke ne zastopejo, de regirajo ano falirano organizacijo so glih voditelji. Uani se delajo, ku de ni neč.

— E, dragi moj, grenka je reč: »smo pridgali tolko let monade.« Priznat, de je celo življenje falirano. Moreš zastopet.

— Sej zastopem. Jest be reku, de se mi na an način prfina smilejo, čeglih tega niso vredni.

— Ne, vredni niso. Prou gvišno de ne.

—o—

KRŠČANSKA DEMOKRACIJA JE OHRANILA VEČINO

Krščanskodemokratska stranka je ohranila absolutno večino na volitvah v Baden-Wuerttembergu. Dosegla pa je slabši rezultat kot kdajkoli prej. Krščansko demokratski predstavnik Lothar Spaech, ki bo za nadaljnja štiri leta vladal tej pomembni zahodnonemški deželi, je prejel dobrih 49 odstotkov glasov. Za socialno demokratsko stranko je glasovalo 32 odstotkov volilcev, kar tudi predstavlja najslabši volilni rezultat te politične skupine v Baden-Wuerttembergu od leta 1972 do danes. »Zeleni« so ostali pri svojih osmih odstotkih, liberalci pa so padli na šest odstotkov.

Izdajatelj: Zadruga z o. z. »NOVI LIST« — Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157. Odgovorni urednik: dr. Drago Legiša — Tiska tiskarna Graphart, Trst, ulica Rossetti 14, tel. 772151

da se je tokrat Ana Marija tako malo z menoj razgovarjala. Čutil sem, da jo teži skrivnost, ki je nisem poznal. Spet sem se spomnil na čudno srečanje na donavskem mostu, kjer se je moje poznanstvo z družino Sternberg zares začelo. Zdelo se mi je, da se nerada pogovarja o svojem drugem bratu Karlu. Jaz pa sem bil toliko nepreviden in nevljuden, da sem od drugih zvedel veliko o njeni družini.

Ana Marija in Bernhard sta me povabila, naj jih obiščem. Izgovoril sem se, da me izredno priganja delo in stiska čas, a bom naredil, kar bo mogoče. Seveda jih bom rad obiskal in se pristrčno zahvaljum za povabilo.

V taksiju sem se odpeljal proti hotelu v tesni ulici sedmega okraja. Mesto je lebdelo v mračni polsvetlobi nočnega sneženja. Neslišno kot sanj je avto drsel skozi mesto, ki je tonilo v sneg, kot da so ga potopili v ledeno začarani akvarij iz motnega belega stekla.

Četrto poglavje: NA VLAKU MED GRADCEM IN DUNAJEM

Šele čez leto dni sem se sredi moreče julijske vročine spet vozil na Dunaj. Ker sem bil sam v oddelku, sem takoj po prehodu na avstrijsko stran pri Spielfeld-Straussu utrujen zadržal.

Medtem ko sem spal, je nekdo moral zagrniti zaveso pri na pol odprtem oknu, saj je plahutala v vetru. To pa je tudi pomenilo, da sem dobil sopotnika.

Odprl sem oči in v poltemi zagledal Ano Marijo, ki je sedela na nasprotni strani pri vratih in me smehtljaje gledala.

»Ste se naspali?« je rekla.

»Oprostite, a vročina me je utrudila,« sem ji odgovoril. Bilo mi je nerodno, da me je zalotila v tako neugodnem stanju.

»V Gradcu sem vstopila na vlak. Mudila sem se pri teti, ki tam stanuje ... Vse do Brucka ob Muri ste spali ...«

»Gospa Ana Marija,« sem rekel. »Ali ni čudno, da se na tako skrivnosten način vedno znova srečujeva ... Očitno je svet postal prav majhen in tesen ... Ali pa je to usoda?«

»Prav nič ni čudno, gospod Lobič,« mi je odgovorila. »Po mojem gre le za naključje ... Mojo graško teto, ki je zelo bolna, obiščem v zadnjem času najmanj dvakrat na mesec ... Potujem z vlakom ... Boste to imenovali usoda?«

Vlak je med rezkimi žvižgi lokomotive zamolklo drdral skozi od sonca ožarjeno zelenino štajerskih hribov, jaz pa nisem vedel, ali ima moja sopotnica prav.

»Ali potujete spet v arhive?« je nekoliko izzivalno vprašala.

Povedal sem ji, da imamo izredne težave z večino uradnih avstrijskih ustanov, še večje pa s privatniki, ki nam za našo narodno zgodovino izredno važnih dokumentov nočejo in nočejo izročiti. Mnogi ne dovolijo niti bežnega pogleda v skrivnosti svojih knjižnic, skladišč, starih predalov, skrinj in omar. Poslušala me je z določenim zanimanjem. Vendar se ni oglašala k besedi, tako da sem bil pravi samogovornik. Kljub temu se mi je zdelo, da moje pobude in moj boj za stare listine in kulturne spomenike razume ali celo podpira. Čeprav za svoje domneve pravzaprav nisem imel niti najmanjšega dokaza, sem bil prepričan, da se je jez sovraštva, ki je vedno bolj razdvajal njen in moj narod, v najinih pogovorih podrl.

Kdo so ti Sternbergi? Pravi Nemci? Avstrijci? Štajerci? Ali pa samo plemiči? Prismuknjeno bi namreč bilo trditi, da so Slovenci, čeprav se stalno trudijo, kako bi mi dokazali, da v resnici niso nič drugega, kot del naše obdravske usode.

Ana Marija je bila po svoji materi in očetu sicer nemškega, avstrijskega porekla, vendar je možno, da so se Sternbergi tudi med običajnimi, povprečnimi Avstrijci, čutili tujce. Dejstvo je namreč, da je v njihovem rodu zibelka tekla vedno znova v slovenski deželi. Med Slovenci so rasli in se ponavadi uveljavljali, na Slovenskem so tudi pokopani. Kljub temu pa Ana Marija ni mogla zanikati določenih posebnosti, oziroma drugačnosti, zaradi katerih se je ločila od usode Slovencev ob Dravi. Čeprav se je trudila, da bi razlike čim bolj zbrisala, so te le ostale.

(Dalje)